

DOI: <https://doi.org/10.32836/2521-666X/2020-69-2>
УДК 339.977

Заяць О.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Ужгородський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9904-8706>

Zayats Olena

Uzhorod National University

СИСТЕМНА ВЗАЄМОДІЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ СОЮЗІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

SYSTEMATIC INTERACTION OF INTEGRATION GROUPINGS IN A COMPETITIVE ENVIRONMENT

У статті досліджено взаємодію міжнародних інтеграційних союзів в умовах глобальної конкуренції. Виявлено, що сучасна архітектура світового господарства відображає співіснування різних типів системної взаємодії міжнародних інтеграційних об'єднань в умовах глобальної конкуренції, що визначають основу прагнень трансформувати їх у принципи глобального управління. Ідентифіковано, що саме функціональна диференціація системної взаємодії міжнародних інтеграційних об'єднань є умовою формування нової складної та багаторівневої системи глобальної конкуренції. Запропоновано визначення стратегії зовнішньої взаємодії міжнародних інтеграційних союзів. Схематично представлено очікувану економічну ефективність від реалізації стратегії зовнішньої взаємодії інтеграційних союзів. Згруповано стратегії глобального інтеграційного співробітництва.

Ключові слова: міжнародні інтеграційні об'єднання, глобальна конкуренція, конкурентні переваги, стратегії зовнішньої взаємодії.

В статті досліджено взаємодію міжнародних інтеграційних союзів в умовах глобальної конкуренції. Виявлено, що сучасна архітектура світового господарства відображає співіснування різних типів системної взаємодії міжнародних інтеграційних об'єднань в умовах глобальної конкуренції, які визначають основу тенденції трансформувати їх в принципи глобального управління. Ідентифіковано, що саме функціональна диференціація системної взаємодії міжнародних інтеграційних об'єднань є умовою формування нової складної і багаторівневої системи глобальної конкуренції. Предложено визначення стратегії зовнішнього взаємодії міжнародних інтеграційних союзів. Схематично представлено очікувана економічна ефективність від реалізації стратегії зовнішнього взаємодії інтеграційних союзів. Сгрупувані стратегії глобального інтеграційного співробітництва.

Ключевые слова: міжнародні інтеграційні об'єднання, глобальна конкуренція, конкурентні переваги, стратегії зовнішнього взаємодії.

The article examines the interaction of international integration groupings in a competitive environment. It has been revealed that the modern architecture of the world economy reflects the coexistence of different international integration groupings' systemic interaction in global competition, which determines the commitment to transform them into the principles of global governance. It has been identified that the functional differentiation of the international integration groupings' systemic interaction is a condition for the new complex and multilevel system of global competition. The article states that all international integration groupings have "the core of integration", i.e. a country or group of countries that are most economically evolved. This is the basis of both integration processes in general and the establishment of an integrative competitive force. The paper proves that in order to effectively use the integration potential and competitive advantages of the integrating states, international integration groupings form both a strategy of integration cooperation within the grouping and a system of external cooperation in the global competition. The author offers the definition of the external interaction strategy. The article defines a set of conditions for the strategy implementation which consist in removing obstacles to the mechanisms of liberalization and harmonization that regulate the activities of international integration groupings in specific sectors and areas of the economy, agreeing on procedures for removing existing barriers and restrictions that hinder the implementation of the selected model, and forms of cooperation in specific sectors. The article schematically presents the expected economic efficiency from the implementation of external cooperation strategy of integration groupings. The strategies for global integration cooperation have been grouped into five areas: co-development of system-forming and complementary sectors of economies of all international integration groupings; development of sectors that are of interest to all international integration groupings; co-development of specialization industries using the competitive advantages of individual international integration groupings; co-development of import-substituting industries of all international integration groupings; co-development of infrastructure for the expansion of mutual and foreign trade between international integration groupings.

Key words: international integration groupings, global competition, competitive advantages, external interaction strategies.

Постановка проблеми. Аналіз сучасної наукової літератури, присвяченої міжнародній економічній інтеграції, засвідчив, що дослідження інтеграційних об'єднань переважно відбувається в контексті етапів (шаблів) інтеграційного співробітництва, організаційно-інституціональної структури, політичних аспектів формування, а також результатів діяльності конкретних МІО. Однак не виявлені узагальнюючі економічні дослідження інтеграційних союзів щодо економічних передумов вибору ними напрямів реалізації їх інтеграційного потенціалу, а також форм і механізмів, що застосовуються для формування стратегій інтеграційної взаємодії, спрямованих на отримання додаткових економічних вигід та переваг для країн-учасниць. Крім того, залишилась поза увагою проблема взаємозалежності локального й глобального економічного співтовариства країн, яка визначає як рівень інтегрованої конкурентної сили, так і дихотомію економічної дезінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблематики системної взаємодії міжнародних інтеграційних об'єднань в умовах глобальної конкуренції приділяли увагу такі науковці, як В. Барановський [1], Л. Еліассон, П. Гарція-Дуран [2], П. Лов, М. Со Чаї Мінг [3], В. Михайленко [4]. Однак з огляду на сучасний стан розвитку глобальної конкуренції актуальними залишаються питання трансформації взаємодії між міжнародними інтеграційними об'єднаннями.

Мета статті полягає в оцінюванні системної міжнародної взаємодії інтеграційних союзів щодо вибраних ними напрямів реалізації інтеграційного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Сучасна архітектура світового господарства відображає співіснування різних типів системної взаємодії МІО в умовах глобальної конкуренції, що визначають основу прагнень трансформувати їх у принципи глобального управління. Саме функціональна диференціація системної взаємодії МІО є умовою формування нової складної та багаторівневої системи глобальної конкуренції. У сучасній західній та вітчизняній літературі для характеристики системи взаємодії МІО використовуються (залежно від видів трансрегіональних зв'язків) різні терміни, такі як «трансрегіоналізм», «макрорегіоналізація», «глобальний регіон», «кросрегіоналізм», «трансконтиненталізм», «панрегіоналізм», «мережевий регіоналізм», «мегарегіоналізм», «багатосторонній регіоналізм», «квазі-інтеррегіоналізм», «мегарегіоналізм» [1]. По-перше, нині це пов'язано зі складною структурою міжнародної взаємодії МІО, що робить терміни схожими та часто взаємозамінними. Прикладами є такі форми взаємодії, які знайшли відображення в категоріях «квазі-інтеррегіоналізм» (наприклад, АСЕАН+6, ЄС-Південна Корея) і «мегарегіоналізм» (Регіональний форум АСЕАН, АТЕС, а також ІБСА – Індія, Бразилія, ПАР, АСЕМ – Саміт Азія-Європа, проєкт КНР «Пояс і шляхи»).

По-друге, зі зміною «старого» регіоналізму на «новий» сформувалось наступне «покоління» доктрини регіонального розвитку, яке можна охарактеризувати як формування регіональних «інститутів-конгломератів» [2], діяльність яких спрямована на розвиток «зовнішнього» (по відношенню до країн-учасниць МІО) співробітництва й поширення специфічних міжрегіональних практик. Останні стосуються консенсусного глобального регулювання міжнародних економічних організацій, основою якого є наднаціональна та транснаціональна кооперативна взаємодія в умовах взаємозалежності.

По-третє, відбувається нова конфігурація міжнародної взаємодії, яка здійснюється між окремими трансрегіональними МІО, а не між окремими регіональними угрупованнями, великими державами або коаліціями держав, географічно віддалених одна від одної [3]. Кластери МІО як «функціональні регіони» багаторівневого простору (без прямої «прив'язки» до територіального чинника, характерного для класичних географічних регіонів) являють собою широкий спектр трансрегіональних зв'язків на основі синтезу концепції комплексної взаємозалежності та багатфакторної рівноваги. При цьому вони формуються як нові інтеграційні актори світової економіки різного ступеня конкурентоспроможності та різного рівня пристосованості до особливостей глобальної конкуренції (за умови широкого охоплення її форм).

Дійсно, сьогодні глобальна конкурентна сила – це модель взаємодії ринків країн-учасниць міжнародних інтеграційних об'єднань, чинник конкурентних переваг та іманентних торговельно-економічних ефектів країн-членів МІО, критеріїв їх економічної ефективності та синергії інтеграції, джерело асиметричного поділу конкурентних потенціалів країн-учасниць МІО [4, с. 111–132]. Інтеграційні угруповання створюються як країнами, близькими за рівнем економічного розвитку, розвиненими країнами (Європейський Союз, EFTA, ANZCERTA) або країнами, що розвиваються (SAARC, ALBA, CARICOM, CAN, UEMOA, ECOWAS, EAC тощо), так і країнами, рівень розвитку яких помітно різниться (USMCA, SACU, SADC, SPARTECA тощо). У першому випадку цілі участі країн в інтеграційному об'єднанні, як правило, збігаються, адже вони полягають у підвищенні конкурентоспроможності та забезпеченні додаткового зростання економік за рахунок реалізації інтеграційного потенціалу, прискоренні темпів економічного розвитку шляхом об'єднання матеріальних та фінансових ресурсів. У другому випадку цілі держав-учасниць не дублюють, а доповнюють одна одну: більш розвинені країни у таких об'єднаннях переслідують цілі отримання нових ринків збуту своєї продукції (за рахунок зняття бар'єрів у взаємній торгівлі), доступу до енергоресурсів менш розвинених країн, зменшення собівартості спільно вироблених товарів, що постачаються на внутрішній і зовнішній ринки. Менш розвинені держави мають на меті перш за

все створення нових робочих місць за рахунок розміщення на їх території нових виробництв, залучення у свою економіку іноземних інвестицій, інноваційних технологій, висококваліфікованих кадрів, зрештою, зростання рівня власного економічного розвитку.

Крім того, всі МІО мають «ядро інтеграції», тобто країну або групу країн, найбільш економічно розвинених, що є основою як інтеграційних процесів загалом, так і формування інтеграційної конкурентної сили. Таке «ядро інтеграції» більш яскраво виражене в разі об'єднання країн з різним рівнем економічного розвитку (в USMCA це США, в SACU і SADC – ПАР, в SPARTECA – Австралія і Нова Зеландія). Однак за інтеграції країн, подібних за рівнем економічного розвитку, його також можна визначити (у ЄС – Німеччина й Франція, в ЕАС – Кенія, в ALBA – Венесуела, в ASEAN – Сінгапур та Індонезія). В будь-якому разі метою держав, що беруть участь в інтеграційному об'єднанні, незалежно від рівня їх економічного розвитку є отримання додаткових економічних вигід від інтеграції. Саме розподіл глобальної конкурентної сили через формування єдиної конкурентної політики та координацію національних регуляторних дій відбувається, з одного боку, за рахунок зростання поточних економічних результатів від участі в інтеграційних процесах, а з іншого боку, шляхом пошуку нових, стабільних джерел конкурентних переваг.

Для ефективного використання інтеграційного потенціалу та конкурентних переваг країн, що інтегруються, МІО формують як стратегію інтеграційного співробітництва всередині об'єднання, так і систему зовнішньої взаємодії в умовах глобальної конкуренції. Автором пропонується таке визначення стратегії зовнішньої взаємодії. Під стратегією зовнішньої взаємодії (моделлю реалізації глобального інтеграційного потенціалу) розуміється сукупність напрямів, а також умов і механізмів держав-членів у галузях та секторах економіки, спільний розвиток яких дасть додатковий конкурентний ефект країнам МІО. Її формування залежить від економічних особливостей країн МІО, а також від цілей, яких прагнуть досягти країни, що створюють глобальну інтеграційну конкурентну силу.

Для реалізації стратегії необхідно визначити набір умов, які полягають у усуненні перешкод у механізмах лібералізації та гармонізації і регулюють діяльність МІО у визначених галузях та сферах економіки, узгоджені процедур скасування наявних бар'єрів та обмежень, які перешкоджають реалізації вибраної моделі, а також форм взаємодії в окремих секторах. При цьому наднаціональні органи взаємодіючих МІО, їх робочі органи (за їх наявності), а також бізнес-співтовариства беруть участь у розробленні та подальшій реалізації стратегії. Очікувану економічну ефективність від реалізації останньої як один з найважливіших чинників під час вибору стратегії інтеграційного співробітництва між МІО схематично можна зобразити таким чином:

Мета = розробка стратегії (моделі) досягнення мети = формування умов для досягнення мети = розробка механізмів досягнення мети = оцінка очікуваного економічного ефекту.

Поетапно, протягом терміну досягнення цілей, що є складовими частинами моделі реалізації глобального інтеграційного потенціалу, інтеграційне співробітництво між МІО розширюється: у сферу глобальної інтеграційної взаємодії входять все нові й нові сектори та галузі світової економіки.

Незважаючи на різноманіття секторів та галузей світової економіки, на взаємодії яких побудовані моделі реалізації інтеграційних потенціалів МІО, стратегії глобального інтеграційного співробітництва можна згрупувати за такими п'ятьма напрямками:

- спільний розвиток системоутворюючих та взаємодоповнюючих галузей економік усіх МІО;
- розвиток галузей, які представляють інтерес для всіх МІО;
- спільний розвиток галузей спеціалізації з використанням конкурентних переваг окремих МІО;
- спільний розвиток імпортозаміщаючих галузей усіх МІО;
- спільний розвиток інфраструктури для розширення взаємної та зовнішньої торгівлі між МІО.

Хоча зміст цих напрямів відображає логіку реалізації наявних передумов і використання конкурентних переваг для створення моделі глобального інтеграційного потенціалу для всіх МІО (ніж є взаємовиключними), це структурування є досить умовним, оскільки в реальній інтеграційній практиці дуже часто реалізується комбінація відразу декількох напрямів. Отже, для кожного МІО складається власна (індивідуальна) економічна модель реалізації інтеграційного потенціалу залежно від їхнього наповнення набором галузей та секторів економіки. Задля виявлення передумов їх вибору, завдань кожного МІО зі створення необхідних умов, механізмів і форм співробітництва, які застосовуються, а також очікуваного економічного ефекту в результаті їх реалізації в умовах глобальної конкуренції проаналізуємо більш докладно кожен напрям.

1) Спільний розвиток системоутворюючих та взаємодоповнюючих галузей економіки всіх МІО. Якщо під системоутворюючими розуміються галузі, що мають найбільшу частку у структурі ВВП країн, виробництво й реалізація продукції або послуг яких впливають на стан і розвиток економік, то під взаємодоповнюючими – галузі, у яких існує виробнича кооперація або є потенційні можливості для формування виробничих ланцюгів [5]. Відповідно, для перших передумовами розвитку інтеграційного співробітництва є наявність однакових для всіх МІО системоутворюючих галузей і загальне розуміння підходів до їхнього розвитку, а для других – стійкі коопераційні зв'язки між господарюючими суб'єктами МІО, існування спільних виробництв товарів та послуг, а також спеціалізація країн, що входять до МІО. Йдеться про виробництво комплектуючих або виконання робіт на окремих стадіях технологічного циклу виробництва конструктивно й технологічно складних товарів. Крім цього, взаємодоповнюваність може проявлятися в межах МІО у вигляді міждержавної кооперації в різних сферах господарської діяльнос-

ті, таких як наукові розробки, НДДКР, матеріально-технічне забезпечення виробництва, маркетинг, сервіс, управління, ІКТ та інші аспекти, пов'язані з життєвим циклом продукції.

У межах системоутворюючої складової частини завданням МІО в процесі розвитку глобального інтеграційного співробітництва є узгодження вибору системоутворюючих секторів економіки, спільний розвиток яких може сприяти створенню додаткового економічного ефекту, а також необхідних умов формування відповідних механізмів для їхнього ефективного розвитку. Сьогодні цей напрям інтеграційної взаємодії активно використовується в межах таких МІО, як ЄС, COMESA, ECOWAS, SADC, EAC, ECCAS, SACU, UEMOA, CARICOM, SEN-SAD, CAN, SAARC. Завданнями взаємодоповнюючої складової частини є визначення та узгодження галузей кооперації, створення необхідних умов і формування відповідних механізмів для їхнього ефективного розвитку на основі міжнародного поділу праці, результатом яких буде спільний випуск якісно нової, конкурентоспроможної продукції/послуг. У сучасних умовах прикладами МІО, які використовують спільний розвиток взаємодоповнюючих галузей, є MERCOSUR, UNASUR, ASEAN, EAC.

2) Розвиток галузей, що представляють інтерес для всіх МІО. До таких галузей можна віднести галузі не настільки великі, як системоутворюючі, але розвиток яких впливає або може впливати на економіки країн, що входять в усі МІО. При цьому як передумовою, так і завданням розвитку глобального інтеграційного співробітництва між МІО є існування галузей та секторів економік, що представляють інтерес для всіх країн інтеграційних об'єднань, а також єдине погоджене макроекономічне розуміння підходів до їхнього розвитку, що запобіжить транснаціональним «торговельним війнам» між національними виробниками країн-учасниць МІО та дасть додатковий економічний ефект. Сьогодні цей напрям інтеграційної взаємодії використовується такими МІО, як USMCA, ANZCERTA, UDMA, ALBA, CAEU, GAFTA, CCASG, SPARTECA, UFM, CAN, SAARC, OECS, EURATOM.

3) Спільний розвиток галузей спеціалізації з використанням конкурентних переваг окремих МІО. Якщо будь-яка МІО має сукупність конкурентних переваг, достатніх для самостійного виробництва готової продукції, насичення нею свого ринку, ринків інших МІО, а також світового ринку, то в межах МІО може поступово формуватися його спеціалізація на виробництві цього виду продукції. Зростання концентрації виробництва цієї продукції та спеціалізації дає змогу оптимізувати використання наявних ресурсів, одержувати економію від масштабу, а також рятувати окремі МІО від підтримки розвитку всіх галузей одночасно, що також зменшує ймовірність виникнення «торговельних воєн». Наявність сприятливих кліматичних умов, достатніх обсягів сировинних запасів, унікальних технологій і передового рівня розвитку виробничих потужностей в одній з МІО дає можливість іншим МІО стати споживачами високо-

якісної та конкурентоспроможної продукції, водночас менш дорогої, ніж імпортованої з третіх МІО.

Це також може бути використано за умови, коли йдеться про об'єднання зусиль декількох МІО в процесі виробництва продукції шляхом використання конкурентних переваг один одного. Ця форма глобальної взаємодії широко застосовується для МІО з різним рівнем розвитку, коли одне МІО (зокрема, окремі «країни-локомотиви» інтеграції) володіє, наприклад, новітніми технологіями виробництва та інвестиційним ресурсом, інше – недорогою сировиною, а третє – дешевою робочою силою або сприятливими природно-кліматичними умовами. Отже, завданням системної взаємодії МІО є погоджене ухвалення рішення про можливість спеціалізації на виробництві окремих видів продукції або галузей для забезпечення внутрішніх ринків МІО більш якісною, недорогою та конкурентоспроможною продукцією, ніж МІО-конкуренти. З урахуванням цього рішення наднаціональні органи МІО корегують національні політики країн-учасниць у відповідних сферах економіки. Найбільш характерними прикладами спільного розвитку галузей з використанням наявних конкурентних переваг МІО є ЄС та USMCA. Подібна системна інтеграційна взаємодія використовується також у таких інтеграційних об'єднаннях, як COMESA, MERCOSUR, ASEAN, SPARTECA, CAEU, GAFTA, ANZCERTA.

4) Спільний розвиток імпортозаміщаючих галузей усіх МІО. Відомо, що оскільки галузі, частка продукції яких в імпорті кожного МІО висока, називаються імпортозаміщуваними, то вони можуть об'єднувати зусилля та ресурси для організації і розвитку виробництва аналогічної конкурентоспроможної продукції. Сьогодні спільний розвиток імпортозаміщаючих виробництв найбільшою мірою виявлено в МІО країн, що розвиваються або країн з перехідною економікою. Передумовою цього є проблеми платіжних балансів, оскільки частка імпортованих товарів на внутрішніх ринках МІО значна, а попит на продукцію внутрішнього виробництва на зовнішніх ринках невисокий. Ситуація найчастіше ускладнюється проблемами безробіття та відтоку капіталу, що стимулює «раціональну» політику скорочення у структурі споживання частки іноземної продукції (нехай навіть більш високої якості). Відбувається переорієнтація торгівлі. За досягнення необхідного рівня конкурентоспроможності продукція імпортозаміщаючих галузей може бути успішно реалізована не лише на внутрішньому ринку МІО-учасниць міжінтеграційного «імпортозаміщаючого» сегменту, але й на ринках інших МІО. Хоча подібна системна інтеграційна взаємодія використовується в таких інтеграційних об'єднаннях, як CAN і MCCA (CACM), найбільш характерним і вдалим прикладом спільного розвитку імпортозаміщаючих галузей є досвід співробітництва ASEAN з ЄС і USMCA. Так, у рамках імпортозаміщаючої політики у галузях легкої і харчової промисловості, електротоварів, електронної апаратури, промислового устаткування та важкого машинобудування ASEAN

вдалося значно зменшити залежність внутрішнього ринку від продукції японського виробництва, а після його насичення продукція сьогодні успішно конкурує на світовому ринку та експортується в інші МІО.

5) Спільний розвиток інфраструктури для розширення взаємної та зовнішньої торгівлі між МІО. У сучасних умовах глобальної конкуренції особлива увага у більшості МІО приділяється розробленню та реалізації стратегії інтеграційного співробітництва у сфері розвитку індустріальних і логістичних інфраструктур. Перш за все йдеться про транспортну інфраструктуру, оскільки зростаючі обсяги взаємної торгівлі товарами й послугами, а також рух робочої сили між МІО вимагають відповідного збільшення пропускної здатності міжнародних транспортних коридорів на маршрутах вантажо-пасажирських потоків. Особливої актуальності також набуває розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, що об'єднує більшість МІО в єдиний інформаційний простір, що надає глобальній міжінтеграційній взаємодії принципово нові можливості (включаючи спільні дії з інформаційної підтримки у процесах просування продукції на світові ринки). Ефективна реалізація міжінтеграційних програм та спільних планів їх розвитку є сьогодні специфічною особливістю багатьох МІО, оскільки значна частина інфраструктурних секторів є природними монополіями та перебуває під контролем держави. Отже, саме узгодження найбільш оптимальних напрямів взаємодії у сфері інфраструктури для нарощування можливостей виробництва й переміщення сировинних, трудових і фінансових ресурсів та продукції сприяє розвитку взаємовигідної зовнішньої торгівлі між МІО, реалізації їх транзитних можливостей. Прикладами спільного розвитку інфраструктури для розширення внутрішньої і зовнішньої торгівлі є такі МІО, як EAC, COMESA, UDMA, MERCOSUR, UNASUR, ALBA, ASEAN, ECOWAS, SADC, ECCAS, SACU, CCASG, CENSAD, UFM, SAARC, OECS, ECSC.

Аналіз моделей реалізації інтеграційного потенціалу наявних МІО, які нині застосовуються у стратегіях інтеграційного співробітництва між ними, дав автору можливість виділити такі найпоширеніші механізми системної взаємодії:

- створення спільних транснаціональних компаній і підприємств у міжінтеграційних галузях (злиття, поглинання, альянси);
- реалізація спільних міжнародних проєктів і програм у міжінтеграційних галузях і сферах;
- спільне інвестування у НДДКР та у галузі з високим потенціалом міжінтеграційного розвитку;
- продаж ефективних технологій, створених у міжінтеграційних галузях іншим МІО або МІО-партнерами;
- спільне розроблення або придбання іноземних інноваційних технологій для міжінтеграційних галузей;
- спільне інвестування у навчання та підвищення кваліфікації персоналу в пріоритетних секторах економік МІО;
- розроблення механізмів фінансування міжнародних проєктів і програм, що мають інтеграційний ефект,

через застосування інструментів державно-приватного партнерства, створення спеціальних фондів та банків;

– створення спільних систем інформування про кон'юнктуру у галузях економіки, що інтегруються, вжиття спільних заходів, що сприяють досягненню міжінтеграційних цілей.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу зробити такі висновки. По-перше, неодноразово розвиток міжнародних двосторонніх бізнес-процесів між МІО вимагав прийняття рішень, що відповідають більш «просунутим» етапам, ніж укладені договори та угоди

попередніх етапів інтеграційного розвитку. По-друге, практично не існує МІО, які би повною мірою відповідали будь-якому окремому етапу інтеграційного розвитку і у яких були б зняті всі наявні бар'єри та скасовані всі обмеження, були б відсутні особливі винятки. Дійсно, рішення про лібералізацію переміщення товарів, послуг, капіталів і робочої сили (зокрема, ліквідація бар'єрів) мають цінність не самі по собі, а як умови для забезпечення ефективної взаємодії між МІО у тих галузях і секторах економіки, інтеграційне співробітництво у яких сприяє їхньому економічному розвитку.

Список літератури:

1. Барановский В. Трансформация глобального миропорядка: динамика системных изменений. *Полит. Политические исследования*. 2017. № 3. С. 71–91.
2. Eliasson L., Garcia-Duran P. Why TTIP is an Unprecedented Geopolitical Game-Changer, but not a Polanyian Moment. *Journal of European Public Policy*. 2017. № 10. P. 1522–1533.
3. Low P., Yeo Chai Ming M. The Implications of Mega-Regional Trade Agreements on the World Trade Organization. *Trade Regionalism in the Asia-Pacific: Developments and Future Challenges* / ed. by Sanchita Basu Das and Masahiro Kawai. YusofIshak Institute, Singapore. 2016. P. 323–340.
4. Михайленко В. Асимметрии региональных интеграционных проектов XXI века. 2018. 476 с.
5. OECD Policy Coherence for Sustainable Development 2019. URL: https://read.oecd-ilibrary.org/development/policy-coherence-for-sustainable-development-2019_a90f851f-en#page1 (дата звернення: 02.09.2020).

References:

1. Baranovskyj V. (2017). Transformacyya globalnogo myroporyadka: dynamyka systemnyx yzmenenyj. *Polys. Polytycheskye yssledovanyya*, no. 3, pp. 71–91.
2. Eliasson L. & Garcia-Duran P. (2017). Why TTIP is an Unprecedented Geopolitical Game-Changer, but not a Polanyian Moment. *Journal of European Public Policy*, no. 10, pp. 1522–1533.
3. Low P. & Yeo Chai Ming M. (2016). The Implications of Mega-Regional Trade Agreements on the World Trade Organization. In *Trade Regionalism in the Asia-Pacific: Developments and Future Challenges*. Ed. by Sanchita Basu Das and Masahiro Kawai. YusofIshak Institute, Singapore, pp. 323–340.
4. Мухайленко В. (2018). Asymmetryu regyonalnyx yntegracyonnyx proektov XXI veka. 476 p.
5. OECD Policy Coherence for Sustainable Development (2019). Available at: https://read.oecd-ilibrary.org/development/policy-coherence-for-sustainable-development-2019_a90f851f-en#page1 (accessed: 02.09.2020).